

ENQUETE

KIRSTEN RØNNE

GRØN MAGI - PÅ TROBRIANDERNE OG I DRONNINGMØLLE

I denne enquete skal der peges på nogle ligheder mellem den havemagi, som skildres af Malinowski fra datidens trobriandere i Melanesien, og den magi, som i vore dage kan opleves i et biodynamisk (antroposofisk) landbrug i

Dronningmølle, Nordsjælland. Tilsyneladende to meget forskellige kontekster, der dog på magiplanet har nogle ligheder, som vi skal se.

Antroposoffen Rudolf Steiner (1861-1925), biodynamikkens guru, fremstår her som magikeren og Bronislaw Malinowski (1884-1942) som kilden til vor viden om trobriandisk magi. Begge har en naturvidenskabelig baggrund, men hvor Steiners bestræbelse går på at tilføre videnskaben en kosmisk betinget åndelig dimension, ser Malinowski sig som en, der videnskabeliggør antropologien i positivistisk retning.

De trobriandiske *argonauter* gør andet end at sejle i udliggerkano og udveksle værdigenstande i kularinge. Malinowski opdager

... at trobrianderen mest af alt er en gartner, der graver med glæde og samler med stolthed, for hvem den dyrkede føde giver en følelse af tryghed og glæde, for hvem yamsens rige bladhang eller taroblade er et direkte udtryk for skønhed (Malinowski 1935, vol. I:10, min oversættelse).

Derfor kan Malinowski også skrive to tykke og meget detaljerede bøger: *Coral Gardens and their Magic* (1935), der fulgte den kanoniserede *Argonauts of the Western Pacific* (1922).

Magien er omdrejningspunktet i bøgerne, som den også synes at være i havearbejdet som sådan. Malinowski pointerer, at magien spiller en „systematiserende, regulerende og kontrollerende rolle i forbindelse med havearbejdet“, man kan måske lige frem tale om magien som havearbejdets motor (Malinowski 1922: 62). For hvert nyt skridt i havedriften, fra indvielse til høst, finder et magisk ri-

tual sted. Central er her havemagikeren, som er initiativtageren, den, der besidder den fulde viden om procedurer og formularer.

Malinowski understreger, at magien ikke gør et stort væsen af sig. Han regner med, at en fremmed kunne være lang tid blandt trobrianderne, observerende deres havearbejde, uden at lægge mærke til, at der faktisk foregik noget magisk. Magien er dog ikke specielt hemmelighedsfuld eller i særlig grad tabubelagt. En del udføres endda af menigmand som privat magi. Kendskabet til formularerne, som havemagikeren reciterer, er udbredt, men ingen vil vove at sige dem, da det er havemagikerens gebet. Havemagien er dagligdags, almindelig og falder naturligt for folk. Den hører sig til ved dyrkningen af haven lige såvel som fysisk arbejde og jordbrugsmæssig viden og kunnen. Ingen kan forestille sig at dyrke have uden magien. Adskillelsen mellem magi og arbejde er dog ikke implicit og udtalt. Den ene kan ikke erstatte det anden, man kan for eksempel ikke luge ukrudt med magi!

Vi skal følge trobrianderne i de indledende aktiviteter i forbindelse med dyrkningsperiodens begyndelse, hvor det er havemagikeren, der er eksperten og bestemmer, hvornår den ene aktivitet skal følge den næste. Det første, der skal ske, er, at jorden skal fordeles imellem mændene, og at den skal rengøres, hvilket i første omgang sker ved nedhugning og senere afbrænding af de tørrede vækster. Derefter følger en minutiøs rensning, hvor der efterluges, og småpinde og -sten fjernes.

Den store magiske indvielsesrite hedder at „slå jorden“. Den betinger udveksling med nabolandsbyen af mad til det magiske fiskemåltid, som Bagido’u, som havemagikeren hedder, skal spise, og som også skal ofres til forfædrene, indsamling og tilberedning af de urter, der skal anvendes, og indvielse af økserne. Bagido’u udsiger masser af formularer. Magien består i høj grad af ord.

Jeg vil påpege nogle signifikante detaljer i forhold til indholdet og tilberedningen af den magiske mikstur, der indgår i indvielsesritualet. Malinowski fortæller, at han selv har været til stede, ja, endda givet en *hjælpende hånd*, når Bagido’u og hans hjælpere gjorde urterne i stand. Det foregår foran Bagido’us hus på to måtter. Urterne m.m. bliver lagt på den ene måtte og hen ad vejen sigtet over på den anden, efterhånden som de er blevet tilpas findelte. Miksturen er kompliceret, bestående af 13 dele. Ud over forskellige blade og urter indgår klumper af jord fra den vilde hønes rede, stykker af hvepsere der og afskrab fra koralklokker. Fremstillingen foregår ifølge Malinowski „med megen ceremoni“. Malinowski giver os opskriften på, hvad han ironisk kalder „en salat“, hvor de findelte blade og urter overdrysses med den pulveriserede koralkalk, høne- og hvepsere, så det ligner „en let peberdrysses salat, før den tilsættes olie og eddike“ (Malinowski 1935, vol. I: 94).

Den magiske mikstur skal blandt andet anvendes i forbindelse med forberedelserne af mændenes økser. Alle mændene har bragt deres økser til Bagido'us hus, hvor de lægges enkeltvis på en måtte sammen med hvert sit store stykke bananblad. Bagido'u siger en indledende formular over økserne, hvorefter bananbladet foldes ind over hver økse, som først er strøet med noget af miksturen. En lille åbning efterlades, så havemagikerens formular kan trænge ind sammen med lyden af hans stemme.

Senere lægges en måtte over alle økserne, igen med en lille åbning, så Bagido'us stemme med den magiske formular kan finde vej ind. Ordene, som siges, drejer sig i dette tilfælde om ønsket til forfædrene, om at man via økserne skal finde vejen ned i jorden, så *havens mave* kan komme til at bugne af store rodknolde. Denne magiske formular med mange gentagelser tager det Bagido'u cirka tre kvarter at fremsige. Malinowski nævner, at jo vigtigere anliggende, jo længere tid tager det at sige formularen.

Efter formularen er til ende, fjernes den øverste måtte fra økserne, og hver enkelt økse tages frem, og den sidste åbenstående flap i indpakningen foldes og lukkes. Da det er gjort, pakkes den øverste måtte forsvarligt omkring igen.

Dette er en lille flig, som jeg har åbnet ind til den trobriandiske havemagi. Jeg har befundet mig på det jordnære konkrete plan, hvor meget af magiens væsen træder tydeligt frem: sansningen, ordenes og åndens betydning, sammenhængen af remedierne, havemagikerens ekspertise og menigmands forholdet sig og deltagelse.

Nu flyttes scenen til Dronningmølle, hvor nogle af de samme forståelser af jorden og dens vækspotentiale gør sig gældende.

Mit kendskab til den biodynamiske gård Thorshøjgård i Dronningmølle er ikke så forfærdelig indgående. Det stammer fra slutningen af 1980'erne, hvor min datter, der var omkring 20 år, boede og arbejdede på gården. Jeg kom der nu og da i weekenderne og gav en hånd med. Det var aldrig ment som feltarbejde, så det meste af, hvad jeg skal fortælle, har jeg læst mig til, men der er altså en kerne af noget selvoplevet.

For at være et anerkendt biodynamisk landbrug skal man som minimum benytte Rudolf Steiners metoder, og det gør man bestemt på Thorshøjgård. Den skriftlige kilde, som de biodynamiske landmænd stadig forholder sig aktivt til, er bogen *Bidrag til fornyelse af landbruget på åndsvidenskabeligt grundlag*. Den indeholder en række foredrag, som Rudolf Steiner holdt i pinsen mellem den 7. og den 16. juni 1924 for en kreds af antroposofisk interesserede landmænd og godsejere (Steiner 1976).

Jeg vil her, hvor Rudolf Steiner skal fremstå som magiker, fokusere på nogle af hans opskrifter på efter sigende meget virksomme præparater, som det bio-

dynamiske landbrug gør brug af. Først skal det dreje sig om et kohornspræparat. Steiner forklarer koens horn ud fra deres funktion som en slags modtagere af de astralt æteriske kraftstrømme, der stråler i verdensrummet. Hovene for deres del sørger for, at disse kræfter bliver i koen. For at tilberede præparatet tager man noget kogødning, stopper det i hornene og graver dem ned i jorden i en dybde på cirka en halv meter. Herved konserveres de kræfter inde i hornet, som ellers var i koens selv, en tilbagestråling af det „belivende og astrale“ (op.cit.124).

Kohornene tages op igen om foråret, og gødningen tages ud. Den er holdt op med at lugte. Gødningen fortyndes med almindeligt vand, et kohorn til en spand vand. Dette skal røres godt sammen. Først hurtigt, så det hele hvirvles i uorden, siden rundt i kanten, så der dannes en tragt i midten, næsten helt ned til bunden. Derefter vender man hurtigt rundt, så det hele roterer den modsatte vej. Dette gøres en time, hverken mere eller mindre. Spandens indhold skulle række til over 1.000 kvadratmeter. Steiner betoner det fornøjelige ved denne røring og foreslår, at gårdens børn kan deltage. Han mener, at det, at gødningspræparatet undervejs igen udvikler en svag duft, gør, at der er mulighed for at erhverve en dybere forståelse af naturen.

I januar i år (2010) hørte jeg en udsendelse i radioen fra den biodynamiske gård „Kiselgården“, hvor en kvinde fortalte om den glæde og forventning, hun følte, når hun vidste, at hun den næste dag skulle røre et præparat ud i vand. Det er en stor glæde at observere væsken i karret, når det for eksempel går fra kaos til at danne et fint krater i midten, ligesom den lange time, hvor der røres, fornemmes som givtig.

Steiner lancerer endnu en kohornsopskrift, hvor man tager 18 kohorn og fylder dem med pulveriseret kvarts eller kisel, som er rørt til en grød. Denne gang lader man hornene oversomme og tager dem op om efteråret. Efter at præparatet har ligget til næste forår, blandes det som det forrige, med den forskel, at der skal bruges meget, meget lidt af det: en klump på størrelse med en ært til en spand vand. Omrøres en time. Dette præparat understøtter kohornsgødningen, når det oversprøjtes grøntager eller kornet på marken.

Steiner har andre præparater på menuen: rølliker i kronhjorteblærer eller som små pølser i oksetarme, egebark i hovedskal og mælkebøtte i oksekrøs.

Men lad os lige se på den såkaldte musepeber, som kan bekæmpe plagen med mus i en mark. Man tager et antal markmus og flår skindet af dem. Brænder dem til en fin aske. Det er vigtigt, at afbrændingen finder sted, medens Venus står i Skorpionen. Man skal gerne have cirka en suppetallerken fuld af aske til en mark. Strøs fint ud. Denne mikstur virker, ved at det, der er tilbage i asken, er musens negative forplantningskraft, som vil fordrive musene fra marken. For at blive i den kulinariske sigte Steiner selv, at ved hjælp af sådanne midler kommer det „at

drive landbrug til at smage, ligesom en ret kan komme til at smage, når man har givet den lidt peber“ (Steiner 1976:72).

Når Steiner skal forklare, hvilken viden hans antroposofiske landbrugsideer bygger på, kan han godt se, at den kan beskyldes for at være overtro. Det anses for eksempel som overtroisk at regne med kosmisk indflydelse og stjernevirkninger. Steiner forklarer, at dette skyldes, at det, der engang var viden, udviklede sig til overtro. Skal man således vende tilbage til denne oprindelige viden (som han også kalder instinktiv videnskab), må den helt og holdent (gen)erhverves „på en åndelig måde, og ikke blot på en fysisk-sanselig måde“ (op.cit.124).

Jeg har her ønsket at fremdrage konkrete handlinger i forbindelse med (grøn) magi, gerne helt ned på opskriftplanet. I denne bestræbelse har både Malinowski og Steiner selv bidraget til analogien til „køkken“. Vore smagsløg er blevet stimuleret selv ved beskrivelser af gødningspræparater. Denne forbindelse mellem magisk miks og det, der smager/nærer, får mig til at foreslå, at vi kan anskue vor egen tid/kulturs stærke fokus på kost, og hvad kosten kan, som en opfordring til magisk handlen! For er det ikke sådan, at vi igen og igen bringes til at tro på, at det, vi spiser, har uanet potentiale? Nogle bliver slanke, andre kureret for gigt eller kræft, og Skipper Skræk fik store muskler! Til dette er der masser af „forklaringer“, mere eller mindre videnskabelige, men mest af alt drejer det sig om ønsker og tro.

Litteratur

Malinowski, Bronislav
1966 [1935] Coral Gardens and their Magic. I og II. London: George Allan & Unwin Ltd.

Steiner, Rudolf
1976 [1924] Bidrag til en fornyelse af landbruget på åndsvidenskabeligt grundlag.
København: Antroposofisk Forlag.

